

رولفو و ریالیزمی نهفسونای

ناکڅ عبدالوا

رڅخه گران ځوان رولفو نووسر و روژنامونوس و وټنگری مکیکی به دیاردهیکې نامؤ له نهدهی لاتینی دادنتین. هرچنده ناوراو ژماره پورهه نهدهیبییکانی کم بو، بهلام لهبر کاریگرهیکه به باوکی ناورادترین قوتابخانهی نووسین له نهدهی نههمریکای لاتینیشدا دابرنیت، نهویس قوتابخانهی ریالیزمی نهفسوناییه (نهو قوتابخانهی تیتیدا لهناو روداوه واقعیبعیکان، روداوه نهفسوناییه نهذیپهیکان روددهن و تیتیدا واقع تیکهکلی نهفسانه دکرتی.

(دهشتهکه دهسوسستن) بلاودهکاتمه. دواتر چیرۆکی (پتیان بلن با نهسکوژن) له سالی 1953یهکم کومهله چیرۆک بهناوی (دهشتهکه دهسوسستن) بلاودهکاتمه که له 15کوته چیرۆک پیکهاتیوو لهناویاندا دیدگای څوې بؤ واقعی ژبانی گوندی مکیکی دهرپړوو و ژبانی شوانکارهیی ولاتهکشمی به هممو وویکهوه خستوتهروو. بهم کارهشی ناپوانگی دردهکات و کاریگری پهکلامههدهش بهسهر رتپړوی نهدهی نههمریکای لاتیندا دکات.

له سالی 1955یهکم په ژمانی بهناوی (سیدر بارامؤ) بلاودهکاتمه که یهکیکه له شاکاره نهدهیبییه جیپهانییه بهپتیزکان و رولگی هوره و راستهوخوشی گپرا له ناساندنی رتپړوی ریالیزمی نهفسونای و وک بلدگانهامهیکې میژووش ایسه بؤسهردهیک له سردهمکانی شوژی مکیک که مملاتییه ناماژه پیکراوکانی تیتدا بهرجسته کردهوه. له رویی شپواز و دارپتیزشپوهه گلیک سرکهتوره، هر بویه له مارویهکی کورتندا بؤ ژوبهیی زمانهکانی دنیا وهرگیتدرا. سهبارته به نوسینی نههم ژبانی ژمان، چهندان کاری جزواوچوژ دهگرتیوه که یهکیک لهوانه کار کردن بوو له کومپانیای نیوسکای کوکبل. له سالی 1950چیرۆکهکانی (تهگهردکانی گالیسکهکه) و

کلیسه بکات و پناگه هتیاوان بکات به شونی نشستهجیپون. سالی 1929بؤ سان گابریل دهگرتیتوه. لهویدا لهگهل واپیری دهویت، دواتر له شاری جوادالاخارا دهچپته هتیاوخانهی لويس سبلیبا که نیستنا پییدهوتریت پهپهنگهیی (لويس سبلیبا). هر که مملاتیین کاریگری بهسهر نووسرانی دیکهیی لاتینی وک گابرییل گاریسیا مارکیز و کارلوس فونتینس زور و راستهوخ بویز ځووان سینتو کارلوس بیریز رولفو روژی 16 مایسی سالی 1917له دبی خالیسکی شاری ساریولای ولاتی مکیک هاتهونیا که نههم ناوچهیه له ناوچه ههژارنشینهکانی نهو ولاتهیه. له سردهمیتکا هاتهونیا. که مملاتیین له نیوان پیاوانی کلیسای کاسولیسکی و چهکداریانی سر به حکومت گهیشپوه توندوتیژی. تنانته بهمالهیی نهویس تپوهی گلابوو و زورنیسی نهندامهکانی چارندوسییان به سردنی خوتنله بهچون گهیش. کهواته زور ناساییه هر له سهرتادا سامۆکه مردن له پشچاوی رولفو بیت و بیچتی و بهردوام همت بکات له گژاوی درباری مرنددا لههلقاه دکات له تهمنی 6سالیبارکی دهگرتیت، دواي تپهپرونی 4 سالی دیکه دایکیشی بههمان چارهنوس دکات. دواي نههم روداوه ناچاردهیت روو له

کلیسه بکات و پناگه هتیاوان بکات به شونی نشستهجیپون. سالی 1929بؤ سان گابریل دهگرتیتوه. لهویدا لهگهل واپیری دهویت، دواتر له شاری جوادالاخارا دهچپته هتیاوخانهی لويس سبلیبا که نیستنا پییدهوتریت پهپهنگهیی (لويس سبلیبا). هر که مملاتیین کاریگری بهسهر نووسرانی دیکهیی لاتینی وک گابرییل گاریسیا مارکیز و کارلوس فونتینس زور و راستهوخ بویز ځووان سینتو کارلوس بیریز رولفو روژی 16 مایسی سالی 1917له دبی خالیسکی شاری ساریولای ولاتی مکیک هاتهونیا که نههم ناوچهیه له ناوچه ههژارنشینهکانی نهو ولاتهیه. له سردهمیتکا هاتهونیا. که مملاتیین له نیوان پیاوانی کلیسای کاسولیسکی و چهکداریانی سر به حکومت گهیشپوه توندوتیژی. تنانته بهمالهیی نهویس تپوهی گلابوو و زورنیسی نهندامهکانی چارندوسییان به سردنی خوتنله بهچون گهیش. کهواته زور ناساییه هر له سهرتادا سامۆکه مردن له پشچاوی رولفو بیت و بیچتی و بهردوام همت بکات له گژاوی درباری مرنددا لههلقاه دکات له تهمنی 6سالیبارکی دهگرتیت، دواي تپهپرونی 4 سالی دیکه دایکیشی بههمان چارهنوس دکات. دواي نههم روداوه ناچاردهیت روو له

بلالونه کردهوه، ههرچهنده رڅخهگران و نوسهران بهم دهستهلگرتهی رازنهپون و داوی شا رڅمانی دیکهپیان لیدکرد.

شارهزایان نههم دهغه نهو به هی رامیوی شاعیری فهرنسی دهچوتن که نهویس دواي نهوی شیعری گهپانده لوکته، دهستی لینهلگرت و رتچکهپهکی دیکه جیبای له ژبان گرتتیهبر، هردووکیشیمان شوژشپان له ناخدا بهپراکدرو، بهلام به تاکه جیاوازییهک، رامیو له درهوهی سنوری خویدا گرکانی مملاتیین قهانددهوه، بهلام رولفو گرکانی ناخی به جوتیوهدها ههچونانده که هپچ بوونهورتیک بهشداري لهگهلدا نهکات و مباردهیکه دپرت تهنیسا به بلاوردهوهی کورته چیرۆک نامادهیی څوې بنوتنی و سل له

نوسین بڑته! بؤ رتیزگرتن له پایه بهرزکهشی، له سالی 1991زانسکوی جسودالاخاری مکیک، خهلاتیک بهناوی (خهلاتی ځوان رولفو بؤ نادابی ولاتانی نههمریکای لاتین و ناوچهی درباری کاریسی) به سواره جزواوچوژکانی وک (رژمان، شیعری، کورتهچیرۆک، وتاری نهدهی، شانؤ) بهو نوسهرانه دههخشیت که به زمانی رڅمانسی کون (نیسیسیانی، کهتهلونی، جالیکی، فهرنسی، نهویکاتی، نیثالی، رڅمانی بان پورتوگالی) دنوسون، بههاکهشی 150هزار دلاره و به گرتگرتین خهلاتی نهدهی له جیپانی نههم زمانه دادهنرتیت.

لهبر نهوهی چیرۆکهکانی رولفو کاردانسوهی ژبانی سهخت و مملاتیینهکانی نهو سردهمی کومهلگهکه څوې بوو، گوندکهشی دهکات به گژهبانی روداوهکانی چیرۆکهکانی، بویه ناوهوکی زور چیرۆکی دکرتیت به کاری سینهمایی، سالی 1956نیسیلیو فرناندزپتی درهپتیز دواي لیددکا چنده دهتکی بؤ نامادبکات، نهویس به هاوکاری ځوان څوسیه ناریلای هاویتی هندیکی بؤ ناماده دکات. تنانته چوار فیلم لهسر کهلهشتریک له زیز ناماده دکرتیت، یهکهسیان بهناوی (یغمنا) سالی 1960 لهلایمن نهنتونیو رینوسو. دودمیان (کهلهشتریک له زیز) که رویترتو جابالدون سالی 1964درهپتینا. فیلسی (پیکهات نهفسوناییهکه) سالی 1964لهلایمن روژین جامیز. فیلمی (نیمپراتیهی سامان) سالی 1986له لایمن نارتوژ ریستین درهپتیزاوه. هوروا سالی 1972لهلیترو نیراک فیلسی (کوشه پاکیزهیی) لهسر چیرۆکی (نهنا کلیتو سوروتیس) ی ناو کچیرۆکی (دهشتهکه دهسوتین) درهدهپتیت.

ژیاننامهی دالامبیر

نا: نههمد حاجی مولود

بهپانی یهتیک له روژدکانی مانگی نومابهی 1717گریانی کورپهلهیکې نپو کیسهپیک له لای کهلیسیه "سن ژان لورن" سهرنجی ژنتیکی ختیرخوازی بؤ لای راکتیشا. ژنه ختیرخوازه که، که هاوسهری جامفروشیکې ههژار بهناوی "روسو" بوو، کورپهلهیکان بؤ څویان هلگرتوه. ژنه ختیرخوازه که، کورپهکه وکو مندالی څویان پورهده دکات و کورپهلهکش وهاداری بپ هواتای څوې بؤ نهو دایکه نیشاندا.

ههر شونتیک شتیک بههوی لهمیهرگهلیک له جوله بوستت. جولهی بهرهم هاتوو دکرتیت: دوو بهش دایهش بسکرتیت: جولهپیک که شتهکه به کردهوه دیکسکات و جوسلهپیک که لهمیهردکان لهنبوی دهبن. دالامبیر له سالی 1744 نامیلکهیکه لباری هارکیش و جولهی شلهکان بلاوردهوه و له بنهمای څوې بؤ وهسفی جولهی شلهکان بهکاریدتیت و له پیداجونوهی پرسه گرنگهکانی "بؤچونهکان لهباری څوکاری گشتی بایهکان" که له سالی 1747بلاویزه، هلگری یهکهمی بهکارهتانی گشتی هارکیشکانهی گواستنهوه. تم فیزیکی بیکاری بوو، له هارکیشی شپو بؤ یهکه جار له فیزیک سهری ههلهدا، بهلام ریگه چاری دالامبیر نهگهرچی دروست بوو، به تهواری لهگهل دیاردهی بهرچراو یهکی نهدهگرتوه. له کتیبی "توتیونهوه لهباری پیشکهشکردنی میانهوردی و جولهی چهرخینی زوی" که له سالی 1749 بنهمای سهری نهاندازی جوله له شونهکانی ویکهوتن. دالامبیر له نامیلکهپه سهرتا روونکردهوه لهباری نهوهی، که ردهس زورچار فریامکهوتوه، رهنکه چندن جاری تریش فریام بکهوتی، دهزانم هسکرکتیک ناراستهکانم تیکت بیچتی و شوتی مهپست نهوزمهوه نهو (قبیلهنوماپهکه) فریام دکووت و نامیلکهکه روون کراودهوه. دکرتیت نهوه و روون بکهپنهوه: له

پهپهوندیم لهگهل نهو ژنه پهپهوندیم روجیه، بههپچ کلؤجی بههای مادی نیهوه پهپهوندت نیسه به چتئی لهش وتامه زوربونی نهوینی چهسوته. بهلکو پهپهوندیمهکه به گیان ودرنیای روجوهه گرتیدراوه. له وهرزی بههار نهوکاتمی خونچی گول دکیشکورت، دشت ودر جان و قهشنگ دهپون، مهل و بالندهکان ناواری بهجوشیمان دهچری، لهو ودرزهده قسری ددنگی (نهفقال)ی قهلهشتریک جاری مهرگساتی راگهپاند. له تاریکی نهنگوستهچاودا ریگی شارمان گرتیه بؤ نهوی له باوشی تاریکیدا څومان بگهپهپنه شار. گرد و نشیوژل وچم وقهپالمان گرتیهبر، ریمان دکردو نهماندزانی بهردو کوئ دهمانیات تاگهیشینه بهزاییهک ژنه چاو سهوزکه لهسر بهزراییهکه دانیشتیوو پریاسکهپیک بهدهستهپوه بوو، کاروانهکی تپهه نریکه پانزه کس دهوو، سن پیاوو شش کچ وژن وشک مندل بوون. دووان لهمنالکان ساوا بوو لهباووشی دایکیان بوون. گهیشتینه ناستی سلواومان لیکرد ولئی پرسین: "بؤ کسور دهرژین" گوستمان: "بؤ کسور دهرژین" ههلیدایهوه و گوتی: "تپوه ناراستهکهتان ههلهپه. نهگهر دتانهویت بهسهلامهتی بگنه شار بهناو نههم دلله برنه تا نریک شار دپنهوه" بهراستی کسهکشی ههروا درهچوو، لهسر پتیمای نهو به سهلامهتی گهیشتینه ناو شار، که نریک شاریوسونهوه هاروتیکم گوتی: "نهو ژنه قبیلهنوماپهکی زور گرتگ بوو، نهگهر نهو نهویرایه بهناسانی نهدهگهیشتینه شار". نازانم له خهوندا فریاد رسم بوو. نهمندهانی ناری چه؟ و خهلکی کوته؟ و چی له من دهوتی؟ چی پهپهوندیمهکی بهمنهوه ههپه؟ بهتهنها نهوندنم دهزانی له زور کوتهوه ههولی پاریزکاریم ددهات. بلتیم حزی لیمکردوه. بهنیازی شتیکی تره. نهختر ددهانم

قبیله نوما

چالهتتم بهشتریتیت. لهو ویستگهپهکی له زویای شهوان دادنیشتم و له دوریای بیدنگی و خاموشی وادهمام. لهسوی بههلهداوان هات بؤ لا و تکای لیکردم تا زروه نههم شاره بهجی بهپتلم، هر نهویس بوو نهوهی پتراکسیانندم کهه پریاری ددهستیکردنم درهچوو. بولیس و پیاوانی پرتیم بهدوام دهگرتین بؤ نهوهی زیندانیم بکن. لهو شهوهوه مالی څومتم تا چهندن سالی نهپینی. نهو شهوه روم کرده نهو گوندی که بؤ چهند سالییک تیا نیشتههچن سوم. لهگهل هاروتیکم له ژوروتیکدا ژبانمان بهسهر دهری بؤ نهوهی څومان له کیشته بهدوو بگرین کهمتر تیکهکلی خهلک دهپوین. لهویس ژنه چاو سهوزکه دهپوین فریاد رسم، بهلام نههمجار دههاته خوم و لهسهونهکانم ناگاداری دهکردهمده. له روژتیکې بههار و له سپتیدیهیکې زودا هاته ناو خهونم، کردیبه پلم و رایکتیشام

ههندیچار مرؤف پتوسی بههممو قسهپیک دهپیت بؤ نهوهی پتوانیت بهرگی ژبان بگرتت نهگهر سوریش برانیت به قسهپه درویه. ژنتیکی کامل بوو لهو ژتانه نهپو جوانیهکی تفرهت بدات، بهلکو تا رادهپیک ناشیرین بوو، ژنتیکی نهسهر بوو، پؤشکهکی بهری رووالهتی گهرمیانی پتوه دیاریوو. چاری سهوز بوو، بهه ویسنهی وژانسهویرتیکی همیشه سهوز بریسکهپیک له بیایی چاویدا نهوهرهشاپوه. دهزمانی پتیشتر نهو ژنم له چیکهپهیک بپنیوه. بههوی نازار و چاوهروانی هورگیز نهوهم بهبیردا نههات له کوئ نهو ژنم بهسپنوه. بهده نازارهوه لهوئ نهتلاموه، کچه سکرتریی دکتوره که ناومی خوتنندهوه و وژانسهوی ژوروهوه، قسهکهی راست درهچوو، له دهمی دکتورهوه زانیم که دکتور ریبواری هاوړیم دکتوری راسپاردهوه. شهو لهسر نوتیکم راگشاپووم بپرم لهووخساری نهو ژنه چاو سهوز دهکرده که له شونگهکهدا پتیسگوتم دهوژسته ژوروهوه. دواي نهوهی چهند چارکیت بیرهوهپهیکان شن وکوه کرد. روخساری نهو ژنه همیشکه بونی توماری یادهوهپهیکانم بونی ههپه. زورچار له ناخوشی و تنگ وچهلمه زور گهروه نهو ژنه بؤته فریادرسم و له کیشته ناخوشی قوتاری کردوم. نهوهم بهبیردا هاتهوه له ناودرستی سالی حفتاکان بوو، هیشتا تهممنم ههرزکاریوو، لهسر